

A középosztály forradalma

György László könyvbemutatója

DOI: 10.14267/VILPOL2024.06.06

Absztrakt

György László magyar közgazdász, szakpolitikus, egyetemi docens új, „A középosztály forradalma” címet viselő könyvének bemutatója a Corvinus Egyetem Faculty Clubjában került megrendezésre. A rendezvény nagy érdeklődésnek örvendett mind a szakmabeliek és a hallgatók körében, hiszen a középosztály szerepe és megerősítésének lehetőségei kiemelt kérdéskör a gazdaságpolitikában. A rendezvényen a szerző beszélgetőpartnere Balog Ádám, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara alelnöke volt.

Miért a középosztály a fókusz?

György László a bemutatót a könyv alapvető kérdésének középpontba helyezésével indította: „Miért a középosztály?”

Miért lett ennek a társadalmi rétegnek a megerősítése az egyik legfontosabb gazdaságpolitikai kihívás a nyugati világban? A második világháború után elterjedt „amerikai álm” eszméje – miszerint a kemény munka, tanulás és vállalkozás révén mindenki előrébb juthat – megtört a '70-es évek közepére.

A gazdasági stagnálás különösen az amerikai középosztályra hatott negatívan. Míg korábban a termelékenység növekedésével a bérek is párhuzamosan emelkedtek, az elmúlt 40-50 évben ez a tendencia megállt. Az amerikai alsó 50% jövedelmi helyzete alig javult, és a középosztály fokozatosan lecsúszott. Ez nem csak anyagi kérdés, a társadalom szerkezetét is alapvetően megrengette. Középosztály nélkül a társadalmi mobilitás és stabilitás csökken, ami hosszú távon gátolhatja a gazdasági növekedést.

György László Arisztotelész politikai rendszerekről szóló elméletét idézte: Arisztotelész szerint a politeia – ahol a hatalmat sokan gyakorolják és a középosztály döntései dominálnak – a legideálisabb rendszer, mivel a középosztály tagjai felelősségteljesek, van mit veszíteniük.

A középosztály definíciójának összetettsége

György László kiemelte, hogy a középosztály meghatározása komplex kérdés, és két fő megközelítést mutatott be:

1. Szociológiai megközelítés: Az életforma és identitás alapján definiálja a középosztályt. Példaként említette, hogy még a nagyon gazdagok, mint David Beckham, is középosztálybelinek tarthatják magukat, mivel az életstílusuk megfelel ennek a kategóriának.
2. Közgazdasági megközelítés: Négy kritériumot állított fel, amelyeknek egyszerre kell teljesülniük:
  - a. Jövedelmi helyzet: A medián családi átlagjövedelem 60%-a és kétszerese közötti tartományban.
  - b. Vagyon helyzet: Nem deprivált az Eurostat 13 tényezője alapján (például képes évente legalább egyhetes nyaralásra, van mobiltelefonja, internet-hozzáférése, váratlan kiadásait fedezni tudja).
  - c. Lakhatás: Saját tulajdonú lakóingatlanral rendelkezik. Például Svédországban jelentős probléma, hogy sokan nem saját lakóingatlanjukban élnek, és nyugdíjas korukban a lakosság jelentős része nem tudja fizetni a bérleti díjakat.
  - d. Kulturális fogyasztás: Rendszeresen vesz részt kulturális tevékenységekben (színház, mozi, könyv olvasás, sportesemények).

Ezen szigorú kritériumok alapján György László szerint Magyarországon 2011 és 2021 között közel 2 millió fővel bővült a középosztály.

A vállalkozók értékteremtése

Balog Ádám hangsúlyozta, hogy a vállalkozók kreativitása és innovációs képessége alapvető a modern piacgazdaságban. A vállalkozók nem csak profitot termelnek, hanem értéket teremtenek a társadalom számára, és hozzájárulnak a középosztály megerősödéséhez. A középosztály kiszélesítéséhez szükség van a vállalkozói eszme széles körben történő megértésére, tisztelnünk kell azokat, akik valódi vállalkozói értéket teremtenek, és felelősséggel kell felruháznunk őket.

György László említette a Tanítsunk Magyarorszáért programot, amelyben egyetemisták segítenek hátrányos helyzetű általános iskolás diákoknak. Kiemelte egy szabadbattyáni vállalkozó példáját, aki saját erőforrásaival támogatja a vidéki gyerekek fejlődését, a településükön túlmutató világot tárja eléjük.

A profitelv és a középosztály megerősítése

Ami jelentősen hozzájárult a középosztály megerősödéséhez, az a protestantizmus megjelenése, amely széles rétegek számára tette lehetővé az írást és olvasást. Max Weber és Joseph Schumpeter szerint ekkor kezdtek megjelenni olyan vállalkozók, akik

„Otthonuknak tekintették hazájukat, és értéknek tekintették a térségük felvirágoztatását”.

Ez egy nagyon fontos változás, mert a hivatástudat megjelenéséig a gazdálkodás fő célja a szükségletek kielégítése és a vagyon felhalmozása volt. A beszélgetés mindkét résztvevője egyetértett abban, hogy ebben jelentős elmaradásban vagyunk.

A nem tökéletes verseny: A piac és a tervezés egyensúlya

Amennyiben a tökéletes verseny kritériumai teljesülnek, akkor a piac szabadsága a megoldás az egyenlőtlenségek csökkentésére (és nem az állam beavatkozása), azonban ez a gondolatmenet a valós piacokon nem állja meg a helyét. A nem tökéletes piacokon vannak győztesek és vesztesek is, de a keletkező járadékot a gazdaságpolitika segítségével el lehet vonni a járadékvadászoktól és át lehet csoportosítani a középosztály támogatására. Az elmúlt két évben Magyarországon a GDP 5%-át, mintegy 4000 milliárd forintot csoportosítottak át ilyen módon.

A vállalkozók értékelése és finanszírozása

Balog Ádám felhívta a figyelmet arra, hogy a banki és állami finanszírozási rendszerek gyakran túl merevek, és a szigorú kritériumok miatt sok jó vállalkozó kiszorul a finanszírozásból. Példaként említette, hogy a bankok gyakran csak a pénzügyi mutatókat nézik, és nem veszik figyelembe a vállalkozó közösségi szerepét vagy hivatástudatát, ezáltal a vállalkozás immateriális értékeit, mint a potenciális humán tőkét, figyelmen kívül hagyják. Ha például egy vállalkozó a vállalkozását sikeresen értékesítette, az új vállalkozásához több éven keresztül nem juthat állami támogatáshoz.

György László beszélgetőpartnerét kiegészítve kutatásai alapján úgy véli, hogy a vállalkozásokat az immateriális jóságokat figyelembe véve be lehet sorolni képességeik szerint, mivel a sikeres vállalkozásoknál az alábbi közös tényezők figyelhetők meg:

Szellemi tőkébe való befektetés (know-how): Az immateriális javak súlya ezeknél a cégeknél hatszorosa az átlagos vállalkozásokhoz képest.

- Elkülönített munkaerő: Dedikált munkaerőt alkalmaznak belső folyamatok fejlesztésére és termékinnovációra.
- K+F tevékenység: Aktív együttműködés egyetemekkel és kutatóintézetekkel.
- Magasabb bérek: A medián bér ezeknél a vállalkozásoknál 60-70%-kal magasabb.
- Hosszú távú stratégiai gondolkodás: Egyértelmű és hosszú távú vízióval rendelkeznek a jövőre nézve.

Az európai középosztály kihívásai és az innováció szerepe

György László rámutatott, hogy Európa lemarad az Egyesült Államokhoz és Kínához képest az innováció terén. A McKinsey elemzése szerint az európai vállalkozások 40%-kal kevesebbet költenek innovációra, mint amerikai társaik.

Energiaköltségek és infrastruktúra terén is problémák lépnek fel: Már a háború előtt is az energia ára Európában kétszerese volt az USA-énak. A háború és a szankciók miatt ez az arány tovább nőtt, akár 3-5-szörösére is emelkedett.

Emellett Európa elmaradt a digitális és zöld átálláshoz szükséges alpinfrastruktúra kiépítésében. Például Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke szerint Európa ezen a területen 97%-ban függ Kínától.

Intézményi problémák

Balog Ádám szerint Európában túlzott az intézményépítés és a szabályozottság, ami gátolja a vállalkozói kedvet és az innovációt. Ezzel szemben Amerikában inkább a szabadságra összpontosítanak, és térségünkben is a túlzott bürokrácia és a merev szabályok helyett nagyobb bizalomra és rugalmasságra lenne szükség a vállalkozók felé.

Összegzés

A könyvbemutató rámutatott, hogy a középosztály megerősítése komplex feladat, amely gazdasági, politikai és társadalmi intézkedéseket igényel. A vállalkozói kultúra fejlesztése, az innováció támogatása és a szabályozási környezet rugalmassá tétele elengedhetetlenek ahhoz, hogy Magyarország és Európa versenyképes maradjon a 21. század globális piacain.

Szabó Csege